

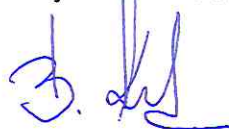
Warszawa, 21 października 2024 r.
KRASP/240/2024

Szanowna Pani
Henryka Mościcka-Dendys
Podsekretarz Stanu
Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Szanowna Pani Minister,

W odpowiedzi na pismo nr BPZZ.0210.4.2024/14 z 25 września 2024 r. w załączeniu przesyłam opinię Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich dotyczącą *projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu wyeliminowania nieprawidłowości w systemie wizowym RP*.

Z wyrazami szacunku,

prof. dr hab. Bogumiła Kaniewska
Przewodnicząca KRASP

Biuro KRASP

Uniwersytet Warszawski
ul. Krakowskie Przedmieście 26/28, 00-927 Warszawa
tel.: 22 55 20 352
biuro@krasp.org.pl | www.krasp.org.pl

Przewodnicząca KRASP

prof. dr hab. Bogumiła Kaniewska
Rektor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (UAM)
president@krasp.org.pl

Opinia Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich

na temat projektu Ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu wyeliminowania nieprawidłowości w systemie wizowym Rzeczypospolitej Polskiej

Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich uważa wprowadzenie przepisów zmierzających do wyeliminowania nadużyć w systemie wizowym jako zasadne, w obliczu wielu zagrożeń, na jakie narażony jest nasz kraj. Można przyjąć, że projektowane przepisy są w wielu przypadkach zgodne z oczekiwaniami i postulatami środowiska akademickiego, wyrażonymi m.in. podczas obrad tzw. „okrągłego stołu rekrutacji studentów zagranicznych” przeprowadzonego w obecności przedstawicieli czterech ministerstw (Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwa Spraw Zagranicznych oraz Ministerstwa Edukacji Narodowej), jak również NAWA, KRASP, OPI, FRSE, PKA, Mazowieckiego Kuratorium Oświaty, Forum Administracji Akademickiej i IRO’s Forum. Jednakże konieczne jest wprowadzenie wielu poprawek do projektu, ponieważ w aktualnym brzmieniu niektóre zapisy mogą znacząco utrudnić proces umiędzynarodowienia uczelni, naruszać ich autonomię, a także prowadzić do niejasności interpretacyjnych, a tym samym niespójnych rozwiązań.

Aktywność międzynarodowa uczelni jest nieodzownym elementem ich rozwoju. W dzisiejszym świecie wielkie wyzwania podejmuje się skutecznie, gdy zderzają się różne spojrzenia na ten sam problem. Nasi naukowcy aktywnie poszukują kontaktów z naukowcami z zagranicy, sami chętnie wyjeżdżają na zagraniczne wizyty. Podobnie, konieczne jest przyjmowanie cudzoziemców na studia w polskich uczelniach. Nasza pozycja w świecie, budowana z mozołem, w obliczu niewielkiego finansowania, nie zachęca naukowców z krajów zachodnich do zatrudniania się na naszych uczelniach. Dlatego, tak ważne jest niezamykanie się na kandydatów z innych krajów, w tym azjatyckich i afrykańskich. W proponowanym projekcie kwestii zatrudniania naukowców z zagranicy w ogóle nie dostrzeżono, lecz tam, gdzie mowa o podejmowaniu pracy, ograniczono się do sfery gospodarczej. Podobnie, obecność studentów z zagranicy, z wszystkich regionów świata, ubogaca studentów z Polski, stawia przed nimi dodatkowe wyzwania i umożliwia im pracę w międzynarodowym środowisku, z czym z pewnością zmierzają się w swej karierze zawodowej. Absolwenci cudzoziemcy są również ważni z innego punktu widzenia - wielu z nich zasili nasz przemysł jako wysoko wykwalifikowane specjalności, a inni, nawet pracujący za granicą, będą ambasadorami naszego kraju, pozytywnie wpływając także na wymianę gospodarczą.

Po publikacji przez MSZ w maju br. „Białej Księgi nt. działań niezbędnych celem wyeliminowania nieprawidłowości w systemie wizowym RP”, powstało wrażenie, że odpowiedzialnością za błędną

politykę wizową i migracyjną, obciążono wszystkie uczelnie i to w szczególności uczelnie publiczne, które od lat budują międzynarodową markę polskiego szkolnictwa wyższego. Są rzeczywiście przykłady w szkolnictwie wyższym traktowania cudzoziemców wyłącznie jako źródła dochodów, także nadużyć w zakresie ułatwiania wjazdu do Polski. Wtedy jednak pojęcia "studenci" i "rekrutacja" nie są adekwatne. Należy zwrócić uwagę, że w tabeli 5 OSR, ilustrującej wg projektodawców problem nie wymieniono ani jednego uniwersytetu czy politechniki, ani wiodących uczelni niepublicznych. Tymczasem projektowane rozwiązania w jednakowym stopniu utrudniają rekrutację na studia wyższe w Polsce zarówno przez renomowane szkoły wyższe, nastawione na podnoszenie jakości i umiędzynarodowienia polskiej nauki i edukacji, jak i podmioty, dla których rekrutacja cudzoziemców stanowi przede wszystkim źródło dochodu.

Podstawową wadą projektowanych regulacji jest niewłaściwy dobór instrumentów interwencji prawnej do wskazanych w uzasadnieniu projektu celów. Planowane do zastosowania środki nie są bowiem dostatecznie skalibrowane, dzięki czemu mogłyby rozwiązywać autentyczny problem bez dokonywania nadmiernej, szkodliwej ingerencji w działania tych publicznych uczelni akademickich, które z najwyższą starannością weryfikują kandydatów przyjmowanych na studia. Zbędne utrudnienia administracyjne wydłużające czas i zmniejszające atrakcyjność aplikowania na polskie uczelnie, także przez kandydatów autentycznie zainteresowanych zdobyciem wykształcenia i spełniających wszelkie warunki przyjęcia na studia, może zniweczyć znaczą część podejmowanych od wielu lat starań rzetelnie działających uczelni oraz wydatkowanych przez nie środków publicznych mających służyć tworzeniu lepszych warunków umiędzynarodowienia kształcenia i badań naukowych w Polsce.

Brak należytego przemyślenia instrumentów interwencji prawnej, które mogłyby optymalnie służyć rozwiązaniu problemu wskazywanego przez projektodawcę potwierdzają jaskrawe braki w uzasadnieniu projektu oraz załączonej do niego ocenie skutków regulacji. Zupełnie pominięto w nich bowiem wymagane §28 ust. 1 pkt. 2a Regulaminu Rady Ministrów „informacje o wynikach analiz możliwości osiągnięcia celu projektu za pomocą innych środków”. Wskazuje to, że nie rozważono możliwości zastosowania takich środków regulacyjnych, które rozwiązując problem minimalizowałyby jednocześnie negatywne skutki uboczne względem tych uczelni, które są zainteresowane rzeczywistą rekrutacją możliwie najlepszych kandydatów. Również wymagane w OSR porównanie stanu prawnego z rozwiązaniami w innych krajach wskazuje na zdawkowe potraktowanie przez projektodawców kwestii optymalizacji proponowanych instrumentów interwencji prawnej. Przedstawiono bowiem tylko rozwiązania niemieckie, choć pod wieloma względami uczelniom polskim na obecnym etapie trudno konkurować z niemieckimi.

Wierzmy, że uwzględnienie niżej przedstawionych propozycji nie wpłynie negatywnie na bezpieczeństwo Państwa, a wręcz odwrotnie – ułatwi naszemu krajowi rozwój.

1. Nie przedstawiono uzasadnienia, dlaczego projektodawcy nie uznali za wystarczające rozbudowanie rozwiązań administracyjnych, zgodnie z którymi jedynie uczelnie spełniające określone warunki mogłyby mieć prawo rekrutowania cudzoziemców będącego podstawą odpowiednich decyzji wizowych.
2. Niektóre uczelnie od wielu lat stosują zasadę, że warunkiem przyjęcia na studia cudzoziemca jest pozytywne przejście rozmowy kwalifikacyjnej, której celem jest ocena predyspozycji kandydata do podjęcia studiów na danym kierunku, w tym znajomości języka wykładowego na wymaganym poziomie, potwierdzanych na przykład na podstawie certyfikatów posiadanych przez kandydata. Inne uczelnie weryfikują znajomość języka korzystając z prowadzonych przez nie ośrodków języków obcych, bądź na podstawie indywidualnych rozmów z kandydatem. Proponujemy, by umożliwiono poświadczenie kwalifikacji językowych egzaminem przeprowadzanym przez samą uczelnię, w przypadku posiadania kadry filologów polskich lub obcych (w zależności od konieczności poświadczenia określonych umiejętności językowych) bądź – gdy studia są realizowane we współpracy z instytucją z zagranicy, kończących się wspólnym dyplomem – przez uczelnię zagraniczną przy spełnieniu analogicznych kryteriów, jak w przypadku podmiotów z Polski. Potwierdzenie praktycznych kompetencji językowych może również odbywać się w ramach egzaminu wstępnego, jeśli uczelnia zdecydowałaby się go przeprowadzić, w ramach swojej autonomii. Projektowane przepisy nie przewidują obecnie możliwości wpływu uczelni na listę uznawanych certyfikatów. Należałoby także wprowadzić wyjątki, zwłaszcza dla szczególnie uzdolnionych kandydatów-cudzoziemców (np. laureatów olimpiad międzynarodowych), w przypadku których ten warunek mógłby być odroczony w czasie, np. do ukończenia pierwszego roku studiów, a uczelnia podjęłaby się zadania intensyfikacji wsparcia studentów w podniesieniu kompetencji językowych w pierwszych miesiącach studiowania lub w okresie poprzedzającym rozpoczęcie studiów.
3. Próba uregulowania kwestii dotyczących egzaminów wstępnych w stosunku do kandydatów z niektórych krajów w przedłożonym projekcie jest naszym zdaniem niewłaściwa. Na przykład, obecnie zaproponowane brzmienie przepisów wprowadzających zmiany w art. 70 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (PSWiN), zapewne w sposób niezamierzony, ograniczają Rektorowi możliwość przeprowadzania egzaminów wstępnych, gdyż literalnie zawężają grupę kandydatów-cudzoziemców. Dlatego, w celu wyeliminowania wszelkiego rodzaju wątpliwości interpretacyjnych, należałoby wprowadzić możliwość, odwołując się do regulacji wewnętrznych w uczelni, przeprowadzania egzaminów wstępnych dla wszystkich cudzoziemców, bez względu na posiadane dokumenty o wykształceniu. Jednocześnie, bezzasadnym jest używanie pojęcia: egzaminy wstępne albo rozmowy kwalifikacyjne, gdyż rozmowa kwalifikacyjna jest jednym z rodzajów egzaminu wstępnego. Dlatego proponujemy

dokonanie stosownej korekty w projekcie i posługiwanie się wyłącznie pojęciem egzamin wstępny, tak jak ma to miejsce w ustawie PSWiN. Brak takiej zmiany przepisu z pewnością doprowadzi do niejasności interpretacyjnych. Zwracamy również uwagę, że uczelnie powinny mieć możliwość przeprowadzania tego typu egzaminów (także rozmów kwalifikacyjnych) z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej, ponieważ kandydaci ubiegający się o przyjęcie na studia często nie mają możliwości przyjazdu do Polski przed uzyskaniem wizego studenckiego. Pojawia się jednak pytanie, na ile taka forma egzaminów może w sposób wiarygodny oceniać wiedzę kandydatów, biorąc pod uwagę rozwój technologii, w tym wsparcie ze strony sztucznej inteligencji. Należy również wziąć pod uwagę sytuację kandydatów pochodzących z regionów dotkniętych konfliktami zbrojnymi lub obszarów o ograniczonym dostępie do Internetu, którzy mogliby napotkać trudności w przystąpieniu do egzaminów online. Niejasność interpretacyjną budzi także czy uczelnia ma prawo podjąć decyzję o ujednoczeniu procedury i przeprowadzeniu testów lub rozmów kwalifikacyjnych dla wszystkich kandydatów, niezależnie od posiadanych dokumentów. Na przykład, w systemie brytyjskim/irlandzkim absolwenci szkół średnich otrzymują oryginał świadectwa w terminie ok. 6 miesięcy od daty opublikowania wyników egzaminów. Brytyjski system publikuje wyniki i poucza absolwentów szkół średnich o możliwości odwołania się od tych wyników, dlatego proces wydania ostatecznych świadectw jest długoterminowy. Dotychczas studenci otrzymali decyzję o przyjęciu „warunkową” (na podstawie przedstawionych wyników końcowych) z obowiązkiem dostarczenia oryginału świadectwa w określonym terminie (w trakcie trwania I roku studiów).

4. Proponowane zmiany w przepisach, których celem ma być weryfikacja przez Dyrektora NAWA dokumentów wydanych za granicą potwierdzających uprawnienie do ubiegania się o przyjęcia na studia, należy docelowo ocenić pozytywnie, przy założeniu, że towarzyszyć temu będzie odpowiednia organizacja oraz zasoby kadrowe i systemowe NAWA, bowiem sprzyjać to będzie ujednoczeniu stosowania prawa w tym zakresie. Obawiamy się jednak, że nałożenie nowych obowiązków na NAWA w krótkim okresie czasu może znacząco wpłynąć na zdolność NAWA do realizacji jej podstawowych zadań, które stanowią jeden z filarów internacjonalizacji polskiego szkolnictwa wyższego. Obecnie borykamy się z długim czasem wydawania opinii przez Dyrektora NAWA dot. uprawnień do kontynuacji kształcenia na studiach II stopnia lub realizacji doktoratu, a liczba wniosków o uznanie wykształcenia średniego wraz z prawem do ubiegania się o przyjęcie na studia wyższe będzie znacząco większa. Zwracamy uwagę, że dotychczas zadania te były rozłożone na 16 kuratoriów oświaty, a mimo to terminy rozpatrywania wniosków wynoszą od 1 do 3 miesięcy. Warunkiem sprawnej realizacji takich obowiązków przez NAWA jest zagwarantowanie Agencji odpowiednich narzędzi etatowych, finansowych i prawnych. Szczególnie istotnym elementem rozwiązania powinno być stworzenie ścieżki proceduralnej pozwalającej na realizację

procesu uznania z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej. Pomijając barierę psychologiczną związaną z przesyłaniem przez kandydatów z odległych krajów oryginałów dokumentów do nieznannej im bliżej instytucji, prowadzenie tego procesu z wykorzystaniem tradycyjnej poczty doprowadzi do jego radykalnego wydłużenia, niepotrzebnej biurokratyzacji oraz nadmiernego obciążenia Agencji zbędnymi obowiązkami, niekoniecznymi z punktu widzenia celów proponowanej nowelizacji. Najpoważniejsze wątpliwości interpretacyjne oraz natury praktycznej budzi jednak wskazany w projekcie wymóg przedstawienia w toku rekrutacji decyzji administracyjnej w ujęciu KPA wydanej przez Dyrektora NAWA uznającej dokument zagraniczny za dokument potwierdzający uprawnienie do ubiegania się o przyjęcie na studia. Poza wieloma konsekwencjami tego wymagania, są także terminy przyjęte w KPA – 30 dni w sprawie wymagającej postępowania wyjaśniającego oraz 60 dni w przypadku sprawy szczególnie skomplikowanej, co wraz z koniecznością wysyłki przez kandydatów dokumentów do NAWA w oryginale oraz późniejsze przeprowadzenie egzaminu wstępnego skutecznie uniemożliwi realizację rekrutacji w terminie i może spowodować, że będziemy przyjmowali kandydatów, którzy ukończyli studia co najmniej rok wcześniej. Taka przerwa w kontynuowaniu edukacji nie jest korzystna z punktu widzenia przyszłych studentów, a przy dodatkowych trudnościach i kosztach obciążających kandydatów i ich rodziny, spowoduje znaczący spadek liczby cudzoziemców – studentów na polskich uczelniach. W przypadku rezygnacji ze stosowania KPA, o co apelujemy, powinien być jednak określony w ustawie czas przeprowadzenia weryfikacji dokumentów wydanych za granicą, o których mowa wyżej, który powinien być na tyle krótki, aby cały proces rekrutacji mieścił się w standardach międzynarodowych. Negatywnie należy ocenić także fakt, że przeniesienie kompetencji ws. uznania świadectwa itp. z kuratora oświaty na Dyrektora NAWA nastąpić ma z dniem 30 czerwca 2025 roku, a więc w samym środku okresu rekrutacyjnego. Zmiana ta powinna obowiązywać od momentu rozpoczęcia rekrutacji na dany rok akademicki, względnie należy wprowadzić precyzyjniejsze rozwiązania intertemporalne. Ustawa przewiduje wprawdzie przepisy przejściowe, ale nie rozwiązują one wszystkich problemów związanych z upływem czasu pomiędzy faktycznym przystąpieniem cudzoziemca do procedury uznania świadectwa itp., a podjęciem czynności urzędowych przez uprawniony organ. Projekt ustawy nie reguluje również kwestii związanej z obywatelami Polski, którzy są posiadaczami świadectw wydanych w krajach objętych obowiązkiem przedstawienia decyzji NAWA.

5. Projekt nakłada na Rektora wymóg niezwłocznego powiadomienia pisemnego Konsula, który wydał cudzoziemcowi wizę krajową w celu odbycia studiów, o niepodjęciu studiów przez cudzoziemca. Zapis wydaje się zbędny, skoro Konsul uzyskuje dostęp do bazy danych w odniesieniu do osób przyjętych na studia oraz studentów, którzy złożyli ślubowanie. Ponadto, Rektor w większości przypadków może nie posiadać wiedzy o tym czy cudzoziemiec otrzymał wizę, czy

nie. Rektorom znana jest lista osób zrekrutowanych na studia, natomiast nie dysponują informacją, czy w kolejnym kroku aplikowały one o wizę oraz czy ją faktycznie uzyskały.

6. Pozytywnie należy ocenić ideę zaostżenia wymogów, które spełnić musi jednostka prowadząca studia, która chce przyjmować cudzoziemców. Zarazem szczegółowe rozwiązania budzą wątpliwości, w szczególności w zakresie zatwierdzania uprawnienia do kształcenia cudzoziemców. Pod rozwagę przedkładamy, aby ustawodawca – bez różnicowania uczelni publicznych i niepublicznych – jednoznacznie powiązał wskazane uprawnienie ze spełnieniem określonych wymogów wynikających z ustawy PWSiN. Rozważyć można np. powiązanie uprawnień do prowadzenia studiów dla cudzoziemców w określonej dyscyplinie naukowej od osiągnięcia w niej w procesie ewaluacji jakości działalności naukowej co najmniej kategorii B, powiązanie przedmiotowych uprawnień z prawem do posługiwania się nazwą „uniwersytet” czy „politechnika” czy też z posiadaniem przez uczelnię określonej liczby uprawnień do nadawania stopnia doktora czy doktora habilitowanego. Zagwarantuje to odpowiednią jakość kształcenia bez narażania na zarzut dyskryminowania działających uczciwie i zachowujących wysoki poziom badawczy i dydaktyczny uczelni niepublicznych.
7. Negatywnie oceniamy likwidację zwolnienia studentów studiów stacjonarnych z obowiązku posiadania zezwolenia na pracę. Dla zdecydowanej większości cudzoziemców studia są płatne, a utrudnianie im podejmowania pracy w celu zdobycia środków na pokrycie czesnego idzie w poprzek trendom funkcjonującym już od lat na rynku edukacyjnym. Także wiele przedsiębiorstw jest zainteresowanych zatrudnianiem studentów z zagranicy. Rozwiązanie to kreuje ponadto nieuzasadnioną nierówność między studentami tego samego kierunku w zależności od kraju pochodzenia oraz może promować postawę lekceważenia prawa. Ponadto, na przykład w przypadku wielu projektów międzynarodowych, w tym finansowanych z programu Horyzont Europa, doktorant kształcący się w szkole doktorskiej jest zobowiązany podjąć pracę na uczelni.
8. Negatywnie oceniamy pozostawienie podmiotom uprawnionym do udzielania wizy zbyt daleko idącej władzy dyskrecjonalnej. Pewien stopień uznania administracyjnego jest oczywiście konieczny z uwagi choćby na wymogi bezpieczeństwa Państwa. Jednak stan obecny charakteryzuje się daleko idącym brakiem transparentności w zakresie udzielania wiz. Ponadto nie należy zapominać o grupie cudzoziemców, jaką stanowią stypendyści NAWA. Doprecyzowania wymaga, czy cudzoziemcy, którzy otrzymali już decyzję NAWA o przyznaniu stypendium i są posiadaczami zagranicznych dokumentów o wykształceniu objętych obowiązkiem uznania w drodze decyzji NAWA, podlegają określonym w projekcie kryteriom rekrutacji.
9. Wprowadzenie rejestru osób przyjętych na studia co do zasady oceniamy pozytywnie, z zastrzeżeniem, że zaproponowane przepisy wymagają korekty. Nie jest bowiem zasadne wskazywanie, że jest to rejestr osób przyjętych na studia, które nie złożyły ślubowania, gdyż to

oznaczałoby, że w przypadku złożenia ślubowania przez te osoby powinny być one z tego rejestru usunięte. Jeszcze bardziej istotne dla poprawności danych zbieranych w tym rejestrze jest precyzyjne określenie, kogo należy traktować jako osobę przyjętą na studia. Należy bowiem zauważyć, że zgodnie z art. 72 ust. 2 ustawy PSWiN przyjęcie na studia następuje w drodze wpisu na listę studentów. To, zgodnie z projektem w stosunku do określonej w art. 9 ust. 2 projektu kategorii cudzoziemców, nie jest możliwe bez przedstawienia decyzji Dyrektora NAWA, do której uzyskania wymagana może być fizyczna obecność tej osoby w Polsce. Taka obecność będzie jednak niemożliwa w świetle wprowadzanego w art. 148b ust. 1 ustawy o cudzoziemcach wymogu zweryfikowania osoby ubiegającej się o wydanie wize w rejestrze osób przyjętych na studia. W związku z powyższym należy rozważyć czy zamiast rejestru osób przyjętych na studia, które nie złożyły ślubowania nie wprowadzić rejestru osób zakwalifikowanych do przyjęcia przez uczelnię tj. takich, które pomyślnie przeszły egzamin wstępny oraz spełniły wymogi dotyczące znajomości języka na określonym przez uczelnię poziomie.

10. Art. 34. stanowi „Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 lipca 2025 r.”. Mając na uwadze brzmienie art. 70 ust. 1 ustawy PSWiN. „Uczelnia ustala warunki, tryb oraz termin rozpoczęcia i zakończenia rekrutacji oraz sposób jej przeprowadzenia. Uchwała senatu jest udostępniana nie później niż do dnia 30 czerwca roku poprzedzającego rok akademicki, w którym ma się odbyć rekrutacja, a w przypadku utworzenia uczelni lub studiów na określonym kierunku, poziomie i profilu - niezwłocznie.”, konieczne jest uregulowanie kwestii uchwał rekrutacyjnych, które będą podejmowane do 30 czerwca 2025 r. (na rok akademicki 2026/2027) w perspektywie zmian proponowanych w projekcie. Należy określić, czy w uchwałach tych uczelnie zobowiązane są uwzględniać przepisy, które nie będą jeszcze obowiązywały (proces przygotowywania takich uchwał zajmuje dłuższy czas), czy też zmiany wprowadzane w projekcie ustawy będą uwzględniane dopiero w uchwałach, które będą musiały zostać podjęte do 30 czerwca 2026 r. (na rok akademicki 2027/2028). Brak korekty art. 26 projektu ustawy z pewnością doprowadzi do niejasności interpretacyjnych.
11. Akademie wojskowe podległe Ministrowi Obrony Narodowej RP oraz uczelnie innych służb mundurowych podległych Ministerstwu Spraw Wewnętrznych i Administracji RP kształcą studentów mundurowych innych państw objętych obowiązkiem wizowym na podstawie umów pomiędzy rządem RP i rządami tych państw, co oznacza że studenci tej grupy są kierowani na studia do Polski nie na podstawie ich wyłącznie prywatnych decyzji, ale przez właściwe resorty. Projektowana zmiana w ustawie cudzoziemcach (art. 65 ust. 1ba u.c., w brzmieniu określonym przez art. 6 pkt 2 lit. b projektowanej ustawy) w postaci zapisu „Rektor uczelni lub kierownik innej jednostki prowadzącej studia niezwłocznie zawiadamia pisemnie organ, który wydał wizę krajową w celu, o którym mowa w art. 60 ust. 1 pkt 9, z adnotacją

„student”, o skreśleniu cudzoziemca z listy studentów lub doktorantów” powoduje pytanie, czy w takim przypadku Rektor-Komendant akademii wojskowej będzie zobowiązany powiadamiać przykładowo Konsula tradycyjnym listem (pisemnie) przesyłanym za pośrednictwem poczty.

12. Uregulowania wymaga koniecznie problem terminowości wydawania decyzji dotyczących legalizacji pobytu przez Urzędy Wojewódzkie, który w przypadku niektórych Urzędów przekracza 1,5 roku, nawet w przypadku doktorantów realizujących podwójny doktorat i będących beneficjentami projektów europejskich w programie Horyzont Europa. Osoby takie stają się zakładnikami naszego kraju, nie mogąc uczestniczyć w aktywnościach i spotkaniach organizowanych w ramach projektów, tym samym ograniczając naszą zdolność pozyskiwania takich projektów w przyszłości. Proponujemy wdrożyć informatyczny system konsultowania i opiniowania wniosków pomiędzy urzędami wojewódzkimi i Strażą Graniczną, Policją i Agencją Bezpieczeństwa Wewnętrznego.
13. Projekt nie uwzględnia specyfiki umów międzyrządowych, a także umów o wspólnym lub podwójnym dyplomowaniu zawartych z uczelniami zagranicznymi, w wyniku których studenci zwykle studiują przez kilka semestrów na uczelni zagranicznej, często także z udziałem naszych nauczycieli akademickich, po czym przyjeżdżają do Polski kontynuować kształcenie. Naszym zdaniem są to osoby już pozytywnie zweryfikowane, o znanych intencjach.
14. Duży niepokój budzi proponowany termin wejścia w życie ustawy (1 lipca 2025 r.). Uchwały rekrutacyjne przyjmowane są z półrocznym wyprzedzeniem – uchwały przyjęte do 30 czerwca 2025 roku będą dotyczyły rekrutacji na rok akademicki 2026/2027, natomiast zasady rekrutacji na rok akademicki 2025/2026 już zostały przyjęte do 30 czerwca 2024 roku. Niestety, w proponowanych zmianach ustawodawca nie przewidział *vacatio legis* na dostosowanie już przyjętych uchwał, jak też uchwał projektowanych do przepisów ustawy, która zacznie obowiązywać w przyszłości. Zmian w uchwałach rekrutacyjnych nie dokonuje się bez uzasadnienia, chyba że w wyjątkowych sytuacjach zmiana działa na korzyść kandydata na studia. Doprecyzowania wymaga zatem, czy wymagany termin oznacza, że kandydaci zagraniczni ubiegający się o przyjęcie na studia w roku akademickim 2025/2026 nie będą zobowiązani dostarczać decyzji NAWA podczas procesu rekrutacji. Niemniej jednak, ze względu na zmiany w procedurze wizowej, które zostały wprowadzone w sierpniu 2024 roku, decyzja ta (wydana przez kuratora lub dyrektora NAWA) najprawdopodobniej będzie wymagana przez ambasady przed wydaniem wiz studenckich. W praktyce może to prowadzić do sytuacji, w której cudzoziemcy zostaną formalnie przyjęci na studia, ale nie będą w stanie uzyskać wizy i rozpocząć nauki z powodu braku decyzji administracyjnej.
15. W procedowanym projekcie proponuje się rozszerzenie zakresu Zintegrowanego Systemu Informacji o Szkolnictwie Wyższym i Nauce POL-on o bazę danych obejmującą wykaz osób

przyjętych na studia, które nie złożyły ślubowania oraz przyznanie Ministrowi Spraw Zagranicznych oraz konsulom dostępu do danych zawartych w ww. systemie w zakresie wykazu bazy osób przyjętych na studia oraz wykazu studentów. umożliwi skuteczniejsze identyfikowanie tzw. „osób z szarej strefy”, czyli takich, które zostały przyjęte na studia, uzyskały wizę studencką, ale na uczelni nigdy się nie pojawiły i tym samym nie są wliczane do grupy studentów cudzoziemców. W chwili obecnej uczelnie mają bardzo ograniczone możliwości identyfikowania takiej grupy, ponieważ pracownicy komórek obsługujących rekrutację nie wiedzą, czy osoby te rozpoczęły w ogóle ubieganie się o wizę studencką i jakie są jej dalsze losy, gdyż nikt ich o tym nie informuje. Celowe wydaje się rozważenia, aby również w obszarze odrębnej bazy danych objętej zakresem systemu POL-on zamieszczać niezwłocznie informacje o skreśleniu cudzoziemca z listy studentów lub doktorantów, zamiast stosowania zobowiązania do wspomnianego niezwłocznego zawiadomienia pisemnego. Rozwiązanie takie stanowiłoby analogiczne działanie, jak w przypadku utworzenia w systemie POL-on wykazu osób przyjętych na studia, które nie złożyły ślubowania.

16. W kontekście zatrudniania pracowników Projektodawca proponuje ustanowienie zasady, że wnioski o wydanie wizy krajowej w celu wykonywania pracy są rozpatrywane z uwzględnieniem pierwszeństwa cudzoziemców mających wykonywać pracę u przedsiębiorców określonych w wykazie przedsiębiorców wykonujących na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej działalność gospodarczą o istotnym znaczeniu dla gospodarki narodowej. Za niezwykle ważne uważamy uzupełnienie tego katalogu o podmioty systemu polskiego szkolnictwa wyższego i nauki, które zatrudniają pracowników w celu prowadzenia zajęć dydaktycznych lub prowadzenia badań naukowych.

Reasumując, uważamy, że projekt zawiera szereg rozwiązań trafnych i zasługujących na wdrożenie, a przy tym posiadających uzasadnienie w oczekiwaniach środowiska akademickiego. Niektóre z proponowanych zmian mogą jednak mieć niezamierzone, negatywne konsekwencje dla przyjmowania studentów zagranicznych, zatrudniania naukowców z zagranicy, w tym do realizowanych projektów Komisji Europejskiej, mobilności akademickiej oraz wizerunku Polski, jako atrakcyjnego kraju do studiowania i prowadzenia kariery naukowej. Nie ułatwi to rozwoju naszych Uczelni i naszego kraju. Dlatego sugerujemy zmianę pewnych zapisów, by zapewnić sprawność organizacyjną przy jednoczesnym utrzymaniu odpowiednich standardów i wymagań w odniesieniu do kandydatów.